

Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) is het regime voor bescherming en waar mogelijk versterking en ontwikkeling van gebieden in Noord-Holland die landschappelijk, aardkundig, ecologisch of cultuurhistorisch van bijzondere waarde zijn. Het BPL is beschreven in kernkwaliteiten per deelgebied. De voormalige beschermingsregimes Bufferzones, Aardkundig Monument en Weidevogelleefgebied zijn geborgd in de kernkwaliteiten. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, gericht op de wezenlijke kenmerken en waarden van natuur en landschap) en Provinciale Monumenten hebben een eigen regime en vallen daarom buiten het BPL-regime.

In het BPL zijn ruimtelijke ontwikkelingen, met uitzondering van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, toegestaan wanneer de beschreven kernkwaliteiten niet worden aangetast. Per locatie kan aan de hand van de kernkwaliteiten een zorgvuldige afweging worden gemaakt welke ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk en welke niet wenselijk zijn. Hierdoor is er ruimte voor maatwerk en gebiedsgerichte differentiatie. In de ruimtelijke onderbouwing van een bestemmingsplan dat een ontwikkeling in het BPL mogelijk maakt, moet worden gemotiveerd dat de ter plaatse geldende kernkwaliteiten niet worden aangetast.

In lijn met de provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie zijn de kernkwaliteiten beschreven aan de hand van drie provinciale kernwaarden:

1. Landschappelijke karakteristiek: de landschapstypen en de belangrijkste kenmerken van deze landschappen.
2. Openheid en ruimtebeleving: de beleving van de ruimte, de horizon en de oriëntatiepunten.
3. Ruimtelijke dragers: de driedimensionale structuren en lijnen die in het (vlakke) landschap het beeld bepalen en begrenzen.

Het BPL Oude Veer bevat een oude getijdengeul met vertakkingen van kreken, omgeven door open landerijen van de Anna Paulownapolder. Het landgoed Hoenderdaell ligt op de westelijke kreekrug van het Lage Oude Veer. Vanuit het Oude Veerhuis manifesteert het Lage Oude Veer zich als een besloten en stil landschap met rietoevers.

Het BPL Oude Veer ligt in de kop van Noord-Holland. Het wordt aan de noordzijde begrensd door het Balgzandkanaal (Van Ewijcksluis) en het Amstelmeer. Aan de westzijde begrenst de N249 langs de Van Ewijcksvaart grotendeels het BPL en aan de oostkant zijn de Veerweg en de Zwinweg de grens. De zuidgrens wordt gevormd door de dijk van de Anna-Paulownapolder. Ten zuiden van het dorp Anna Paulowna gaat het Lage Oude Veer over in het Hoge Oude Veer of Boezem van de Zijpe. Dit water loopt door tot het dorpje Oudesluis waar de voormalige kreek overgaat in de Grote Sloot. Tot het BPL behoren drie voormalige getijdenkreken met omliggend landerijen: het Boersmanzwin is een aftakking van het Hoge Oude Veer in zuidwestelijke richting, het Kruiszwijn is een westelijke aftakking van het Lage Oude Veer evenals het Razend Zwin in oostelijke richting (tot de Veersloot).

Het Lage Oude Veer is onderdeel van de 'Waterspin', een groter stelsel van waterlopen dat zich vanuit het Amstelmeer in verschillende richtingen uitstrekt. De uitlopers van de waterspin zijn het Oude Veer, het Waardkanaal, het Amstelmeerkanaal en het Balgzandkanaal. Het Klein Meer en het Lotmeer, respectievelijk ten westen en ten oosten van het Lage Oude Veer, zijn vergelijkbare, maar kleinere getijdengeulen die onderdeel uitmaakten van het krekensysteem van de Oude Veer maar vallen buiten dit BPL.

Het Lage Oude Veer, de noordwestelijke oeverlanden en het Kruiszwijn zijn onderdeel van het NNN. De Anna-Paulownapolder ten westen van het Oude Veer is bollenconcentratiegebied. Ten noorden van dit BPL ligt het Balgzand en is onderdeel van het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee.

(Het BPL Oude Veer maakt deel uit van het ensemble Koegras-Anna Paulownapolder in de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie).

Ter hoogte van het Oude Veer lag al in de middeleeuwen een getijdengeul als uitloper van een diepe geul ten westen van het eiland Wieringen (het Amsteldiep). Binnen de huidige strakke bedijking zijn de oude, grillig gevormde krek en kreekrudden van de getijdegeul nog altijd zichtbaar, met het Lage Oude Veer als meest herkenbaar voorbeeld. Het Boermanszwin, Kruiszwijn en het Razend Zwin waren zijgeulen in het grote getijdensysteem. Via het Oude Veer stond het water in verbinding met de Waddenzee. Tussen de 7e eeuw en de 12e eeuw was het gebied al in gebruik als landbouwgebied, daarna werd het vanwege overstromingen verlaten. In de 16e eeuw bestond het gebied uit kwelders, slikken en schorren waar klei en zand werden afgezet vanuit de geulsystemen. Vanaf die tijd werden de eerste aandijkingen gerealiseerd: de Zijpepolder (1597), de Wieringerwaard (1610) en later de Polder Het Koegras (1825) en de Waardpolder (1834). Deze aandijkingen waren hoog opgeslibde gronden langs de oorspronkelijke kustlijn, die vanaf het aangrenzende vaste land werden ingedijkt en toegevoegd aan het land. In 1846 werd de Anna Paulownapolder ingepolderd. Met de inpolderingen werd het gebied rondom de krek en in gebruik genomen als landbouwgebied. Dat ging echter niet zonder slag of stoot. Door het hoge zoutgehalte van de grond was deze nauwelijks bruikbaar voor akker- of tuinbouw. In de eerste jaren richtten de boeren zich vooral op schapenteelt. Sinds het begin van de 20e eeuw is de bollenteelt in het gebied opgekomen.

De opeenvolgende aandijkingen zijn duidelijk herkenbaar in het landschap. Ze werden als eenheid ontworpen, waren geometrisch van opzet en kregen ieder hun eigen maatvoering en structuur. De Anna Paulownapolder werd ingedeeld volgens een min of meer noord-zuidgeoriënteerde rationale verkaveling. Omdat de hoofdwegen deels op de kreekrudden werden aangelegd, ontstonden soms schuine doorsnijdingen met het rechthoekige verkavelingspatroon, zoals op de Middenweg. Op andere plekken volgden de wegen juist de rechtlijnige polderverkaveling. Op de kruispunten van kanalen en wegen en langs vaarten in de aandijkingen ontstonden kruisdorpen zoals Anna Paulowna.

De aanleg van de Amsteldiepdijk in 1924 (tussen Van Ewijcksluis en Wieringen), de Balgzanddijk (1928) voor de kust van de Anna Paulownapolder en de drooglegging van de Wieringermeerpolder enkele jaren later, behoorden tot de eerste grote stappen ter realisatie van de Zuiderzeewerken. Het Amstelmeer dat hierdoor ontstond, werd in de loop van de jaren zoeter. Het werd deels ingericht als natuurgebied en is populair bij watersporters. Vanaf 2000 werd het landgoed Hoenderdaell met het bijbehorende dierenpark aan de westzijde van het Lage Oude Veer ontwikkeld. Ten noorden van het Kruiszwijn werd een natuurgebied (onderdeel van het NNN) gerealiseerd.

Het Oude Veer is de kern van een voormalig getijdengebied. De centrale getijdengeul met zuidelijke uitlopers en de verschillende krekken zijn nog intact en herinneren aan de tijd voor de aandijking, toen het gebied nog onder invloed van het getij stond.

Beschrijving

Het Oude Veer is een voormalig getijdensysteem met ingepolderde kwelders en slikken. De centrale erosiegeul, uitlopers ervan en een paar voormalige getidekrekken zijn nog intact

De krekken bestaan uit afzettingen van zand. Plaatselijk hebben de krekken, door tijdelijke veenvorming, ook veenlagen. Naast de geul van het Oude Veer zijn de hoger gelegen zavelig oeverwallen gevormd. Daarachter lagen de klei-ge gronden.

Het Kruiszwijn is omgeven door natuurontwikkeling (noordzijde) en bebouwing (zuidzijde) waardoor de aardkundige waarde van deze kreek is afgenomen. De ondergrond onder de overige bestaande bebouwing in het gebied wordt ook als minder waardevol beschouwd.

Interpretatie en toetsing

Het Oude Veer is een representatief voorbeeld van een voormalig getijdensysteem met een centrale getijdengeul met oeverwallen en kreekvertakkingen. Het is kenmerkend en typerend voor de ontstaansgeschiedenis van dit deel van Noord-Holland. De historische en natuurlijke vorm is nog gaaf. De krekken met zeer oude afzettingen van zeeklei zijn zeer zeldzaam in Noord-Holland en onvervangbaar.

Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk indien de leesbaarheid van de aardkundige kernkwaliteit in stand blijft. Dit betekent dat het bodemprofiel en reliëf (bijv. door activiteiten als heien, graven en egaliseren) niet significant mogen worden aangetast. Bij ontwikkelingen die beroering tot een diepte van 1m onder maaiveld vergen is in beginsel geen sprake van aantasting van de aardkundige kernkwaliteit.

Aardkundige en landschappelijke karakteristiek

- A. Aardkundige waarde: voormalig getijdensysteem met ingepolderde kwelders en slikken
- B. Rechthoekige polderverkaveling

Het Oude Veer is de kern van een voormalig getijdengebied. De centrale getijdengeul met zuidelijke uitlopers en de verschillende kreken zijn nog intact en herinneren aan de tijd voor de aandijking, toen het gebied nog onder invloed van het getij stond.

Beschrijving

Het grillige krekensysteem van het Oude Veer is een bijzonder en afwijkend landschap in het grootschalige aandijkingenlandschap van de kop van Noord-Holland.

Het Oude Veer wordt door een dam gedeeld in het Hoge Oude Veer en het Lage Oude Veer. Het Lage Oude Veer is aan de zuidzijde dichtgegroeid met riet. Beplantingen langs het Oude Veer maken de kreek al van verre zichtbaar. Het slingerend verloop en de rietoevers versterken het beeld.

Het Lage Oude Veer is onderdeel van een NNN-natuurverbinding tussen de natuurgebieden langs de Waddenzeekust en de vastelandsduinen. De natuurverbinding is een raamwerk (droog en nat) en migratieroute voor algemene natuurkwaliteit in de regio. Het streefbeeld vanuit NNN bestaat uit brede watergangen met (riet)ruigtes en bloemrijke grasdijken in agrarisch gebied. De ecologische functie en het bijbehorend streefbeeld passen naadloos bij het kenmerkende landschapsbeeld van de kreken van het Lage Oude Veer.

Interpretatie en toetsing

Het krekensysteem van het Oude Veer is van landschappelijke waarde. De herkenbaarheid van het Oude Veer is gebaat bij het kunnen zien van beide delen als een geheel.

Ruimtelijke ontwikkelingen die de natuurlijke vorm van de kreken wijzigen of de continuïteit van de Oude Veer onderbreken zijn een aantasting van deze kernkwaliteit. Ruimtelijke ontwikkelingen die verdere verdichting langs de dam veroorzaken, zijn een aantasting van de kwaliteit. Ruimtelijke ontwikkelingen die de zichtbaarheid van de kreken in het open landschap verminderen zijn een aantasting van deze kwaliteit.

Ruimtelijke ontwikkelingen die de kreken benadrukken, bijvoorbeeld het aanbrengen van beplanting en ecologische oevers, worden niet beschouwd als een aantasting van deze kernkwaliteit.

Aardkundige en landschappelijke karakteristiek

- A. Aardkundige waarde: voormalig getijdensysteem met ingepolderde kwelders en slikken
- B. Rechthoekige polderverkaveling

Het Oude Veer is de kern van een voormalig getijdengebied. De centrale getijdengeul met zuidelijke uitlopers en de verschillende krekens zijn nog intact en herinneren aan de tijd voor de aandijking, toen het gebied nog onder invloed van het getij stond.

Beschrijving

De aandijking Anna Paulownapolder werd ingedeeld volgens een min of meer noord-zuidgeoriënteerde rechthoekige verkaveling. De rechte lijnen van de verkaveling contrasteert met grillige krekensysteem.

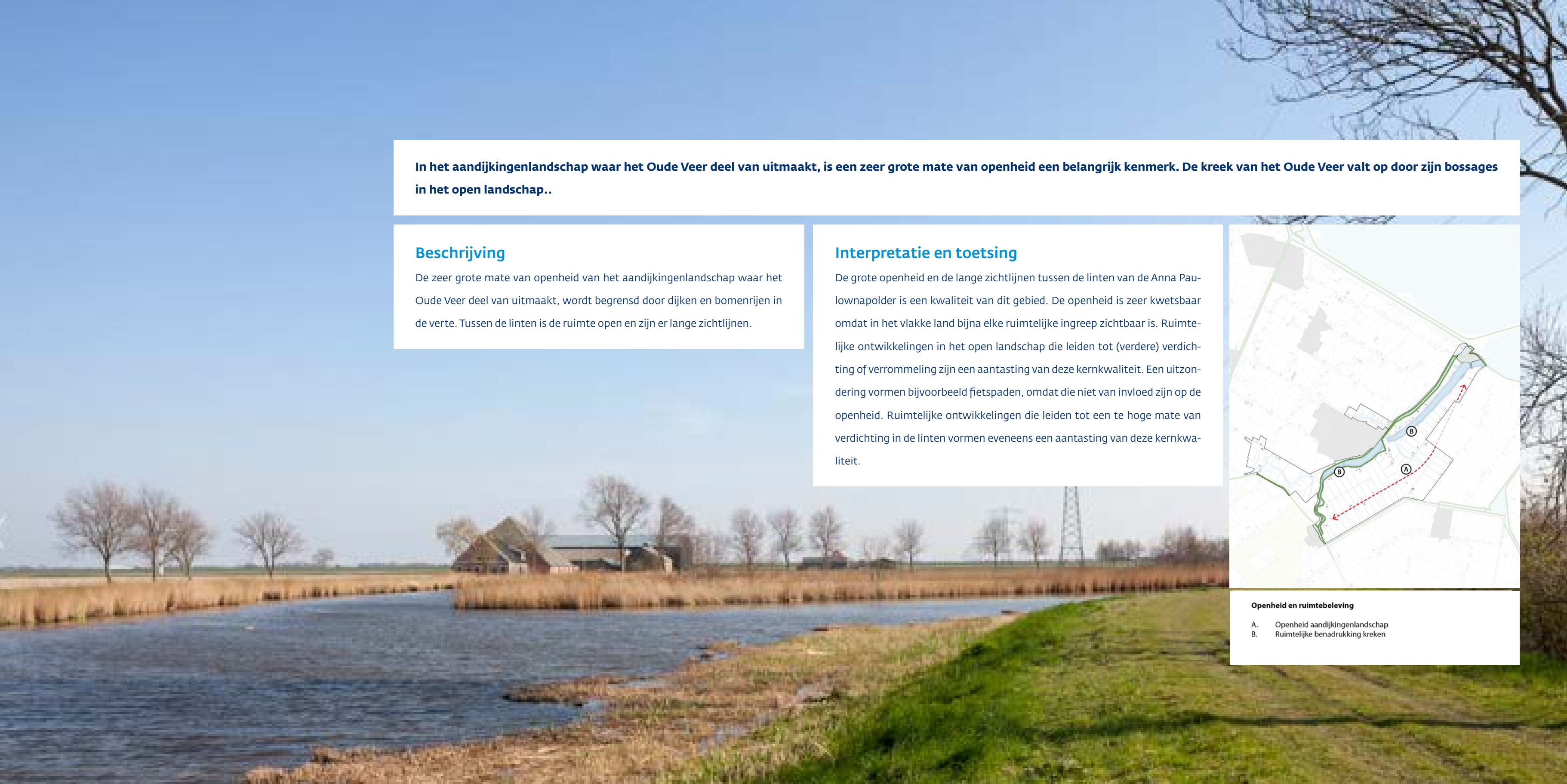
Interpretatie en toetsing

Het contrast tussen de kronkelige lijnen van de voormalige wadkrekens en de rechthoekige verkaveling in de Anna Paulownapolder is een kwaliteit. Ze maken het landschap van vóór de bedijking van de Anna Paulownapolder afleesbaar in het huidige polderlandschap. Ruimtelijke ontwikkelingen die het onderscheid tussen beide verminderen zijn een aantasting van deze kernkwaliteit.

Aardkundige en landschappelijke karakteristiek

- A. Aardkundige waarde: voormalig getijdensysteem met ingepolderde kwelders en slikken
- B. Rechthoekige polderverkaveling

In het aandijkingenlandschap waar het Oude Veer deel van uitmaakt, is een zeer grote mate van openheid een belangrijk kenmerk. De kreek van het Oude Veer valt op door zijn bossages in het open landschap..

Beschrijving

De zeer grote mate van openheid van het aandijkingenlandschap waar het Oude Veer deel van uitmaakt, wordt begrensd door dijken en bomenrijen in de verte. Tussen de linten is de ruimte open en zijn er lange zichtlijnen.

Interpretatie en toetsing

De grote openheid en de lange zichtlijnen tussen de linten van de Anna Paulnapolder is een kwaliteit van dit gebied. De openheid is zeer kwetsbaar omdat in het vlakke land bijna elke ruimtelijke ingreep zichtbaar is. Ruimtelijke ontwikkelingen in het open landschap die leiden tot (verdere) verdichting of verrommeling zijn een aantasting van deze kernkwaliteit. Een uitzondering vormen bijvoorbeeld fietspaden, omdat die niet van invloed zijn op de openheid. Ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot een te hoge mate van verdichting in de linten vormen eveneens een aantasting van deze kernkwaliteit.

Openheid en ruimtebeleving

- A. Openheid aandijkingenlandschap
- B. Ruimtelijke benadrukking krekken

Het Lage Oude Veer is de belangrijkste drager in dit gebied (zie onder aardkundige en landschappelijke kernkwaliteit). De Molenvaart is een belangrijke oost-west drager in de polder maar geen onderdeel van het BPL Oude Veer, net als de linten Middenweg en Veerweg/Zwinweg.

Ruimtelijke dragers

- A. Oude Veer als een geheel
- B. Ecologische verbinding